

6.K.42
7/5655

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : B.15.0.SGB.02.610 - 713

28 MAYIS 2008

Konu : Yazılı Soru Önergesi

7068

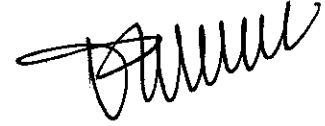
7068

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: T.B.M.M. Başkanlığı'nın 28.11.2008 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-9653 sayılı yazısı.

Erzurum Milletvekili Sayın Prof. Dr. Zeki ERTUGAY'ın, Bakanlığımıza tevcih ettiği, 7/5655 esas nolu yazılı soru önergesi, T.B.M.M. İç Tüzüğü'nün 99 ncu maddesi gereği, Enerji İşleri Genel Müdürlüğü ve Boru Hatları İle Petrol Taşıma A.Ş. Genel Müdürlüğünden alınan yazılı bilgiler doğrultusunda cevaplandırılarak ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinize arz ederim.

Taner YILDIZ
Bakan

EKLER :

EK-1 Önerge Cevabı (4 Sayfa)

DAĞITIM :

Gereği :
TBMM Bşk.

Bilgi :
Başbakanlık

ERZURUM MİLLETVEKİLİ SAYIN PROF.DR. ZEKİ ERTUGAY'IN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVABI
(7/5655)

Sorular 1, 2, 3:

2008 yılı içerisinde doğalgaza yapılan zamlar ve seçim çevrem olan, sekiz ayı yoğun kış şartları altında geçen Erzurum ve diğer Doğu Anadolu Bölgesi illerinde ısınmada kullanılan kömür ve doğalgaz fiyatları ile ilgili olarak;

- BOTAŞ Genel Müdürlüğünün 2008 Kasım ayı itibarıyla hangi kurum ve kuruluşlardan ne kadar alacağı bulunmaktadır? Tahsilat yapılamayan alacaklar için şu ana kadar ne tür bir işlem yapılmıştır?

- BOTAŞ'ın çeşitli kamu ve özel kuruluşlardan, belediyelerden 15 milyar dolar civarında alacağı olduğu ve bunu tahsil edemediği ifade edilmektedir. Bu, son yıllarda hiç görülmedik oranda yapılmış olan yüksek zam oranında BOTAŞ'ın alacaklarını tahsil edememesinin ve bozulan mali yapısının etkisi nedir?

- Doğalgaz fiyatlandırmalarında dolar-petrol fiyatları paritesinin etkili olduğu bilinmektedir. 150 Dolarlardan 65 Dolar seviyelerine gerileyen, bugün itibarıyla 6 ay öncesine göre yaklaşık % 50 daha ucuz olan petrol fiyatlarına rağmen 10 aylık süre içerisinde doğalgaza toplam % 85 civarında (5 kez), son olarak da % 22,5'luk zammın gerçek gerekçesi nedir?

Cevaplar 1, 2, 3:

Doğalgaz ithal bir enerji kaynağı olup yapılan uluslararası anlaşmalar çerçevesinde temin edilmektedir. Doğalgaz satış fiyatını oluşturan unsurlardan biri olan güncel alım fiyatları uluslararası ham petrol ve petrol ürünü fiyatlarına endeksli formüllerle belirlenmekte ve bu çerçevede güncel alım fiyatları geçmiş 6-9 aylık ham petrol ve petrol ürünlerindeki fiyat artışı veya azalışı doğalgaz alım fiyatlarına gecikmeli olarak etki etmektedir. 2003 yılı sonundan itibaren petrol fiyatlarında başlayan artışlar doğalgaz alım maliyetlerini önemli ölçüde artırmış olmasına rağmen, Boru Hatları İle Petrol Taşıma A.Ş. (BOTAŞ) Genel Müdürlüğü doğalgazı tüketicilere makul fiyat seviyelerinde sunmaya çalışmış ve uluslararası piyasalardaki son derece yüksek seyreden bu fiyat artışları ülkemiz satış fiyatlarına ekonomide asgari düzeyde etki yaratacak şekilde yansıtılmıştır.

Diğer taraftan, 14.02.2008 tarih ve 2008/T-5 sayılı Yüksek Planlama Kurulu Kararı ile Enerji KİT'lerinde 01.07.2008 tarihinden itibaren Maliyet Bazlı Fiyatlandırma Mekanizmasına geçilmiş olup BOTAŞ Genel Müdürlüğü de bu tarihten itibaren satış fiyatlarını söz konusu Karar uyarınca belirlemekte ve uygulamaktadır. Bu çerçevede, doğalgaz satış fiyatları, "Fiyatlandırma Mekanizmasının Uygulanmasına Yönelik Usul ve Esaslar Genelgesi"nde yer alan "doğalgaz alım fiyatındaki değişim" ve "dolar kurundaki değişim"i gösteren parametreler göz önüne alınarak hesaplanmakta olup satış fiyatlarındaki değişimler sadece kur değişkeninden kaynaklanmamaktadır. 2008 yılında doğalgaz satış fiyatlarında artışın nedeni, hem ithalat fiyatlarındaki hem de döviz kurundaki artışlardır. Petrol ve petrol ürünü fiyatlarında 2008 yılının son çeyreğinde yaşanan düşüş trendi doğalgaz ithalat fiyatlarında 2009 yılının ilk çeyrek döneminde etkisini göstermiş ve buna bağlı olarak BOTAŞ Genel Müdürlüğü tarafından söz konusu Karar uyarınca 01.02.2009 tarihinden geçerli olmak üzere konutlarda %17, sanayide %18 oranında indirim ve yine 01.05.2009 tarihinden geçerli olmak üzere konutlarda %25, sanayide ise %26 oranında ikinci kez indirim yapılmıştır.

BOTAŞ Genel Müdürlüğünün 2008 yılı Kasım ayı itibarıyla % 93,82'si kamu kuruluşlarından olmak üzere toplam 15.902.465.438.51 TL alacağı bulunmaktadır. BOTAŞ'ın EGO'dan alacakları, 12.07.2007 tarih ve 26550 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "*Doğal Gaz Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkındaki 5669 sayılı Kanun*" çerçevesinde tahsil edilecek olan 676.976.636,67 TL'dir. BOTAŞ alacaklarının tahsili için haciz işlemi de dahil yapılması gerekli tüm işlemleri yapmaktadır. Doğalgaz fiyatları BOTAŞ'ın kurumlarla olan alacak/borç durumlarına göre değil yukarıda izah edilen parametrelere göre hesaplanmaktadır.

Soru 4:

Uzun ve ağır kış şartlarının hüküm sürdüğü, gelir seviyesi oldukça düşük, gelişmişlik düzeyine göre iller arasında son sıralarda yer alan ve harcamalarının önemli bir kısmının ısıtma giderlerine ayrıldığı, sanayinin çok zor şartlarda üretim yaptığı, tarım ve hayvancılığının yok olduğu seçim bölgesi olan Erzurum'da doğalgaza yapılan bu yüksek zam, zaten borç batağında bulunan insanları, kesimleri ve kuruluşları kıvrandırmaktadır, bu ilimizle ilgili olarak doğalgaz fiyatlarında özel bir indirim veya bir şekilde desteklemeyi düşünüyor musunuz?

Cevap 4:

Doğalgaz sektöründe maliyetlerin ve dolayısıyla nihai tüketici fiyatlarının azaltılması temel hedefimizdir. 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanununda; doğalgazın kaliteli, sürekli, ucuz, rekabete dayalı esaslar çerçevesinde çevreye zarar vermeyecek şekilde tüketicilerin kullanımına sunulması için, doğalgaz piyasasının serbestleştirilerek mali açıdan güçlü, istikrarlı ve şeffaf bir doğal gaz piyasasının oluşturulması ve bu piyasada bağımsız bir düzenleme ve denetimin sağlanması amaçlanmaktadır. Doğalgaz verimliliği, kullanım kolaylığı, temizliği gibi özellikleri de dikkate alındığında, birim enerji bazında hala en ekonomik yakıt konumunu korumaktadır. Diğer taraftan tüketicilerin daha ekonomik şartlarda doğalgaz kullanabilmeleri için Gaz Alım Anlaşmalarımızın bulunduğu ülkelerle de fiyat yenileme dönemlerinde yapılacak müzakerelerde mümkün olabilecek en uygun fiyatlarla doğalgaz alımı için gerekli girişimler Bakanlığım tarafından sürdürülmektedir.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) tarafından belirlenecek lisans süresi için doğal gaz dağıtım şebekesinin mülkiyeti de dahil olmak üzere ilgili şehirde dağıtım faaliyetlerini gerçekleştirmeye yetkili şirketi belirlemek için yapılan dağıtım lisansı ihalesi kapsamında 06.02.2004 tarihinden itibaren 30 yıl süre ile Erzurum Büyükşehir ve İlçe sınırları dahilinde doğalgaz şehir içi dağıtım faaliyetini gerçekleştirmeye 0,046 cents/kWh'lık birim hizmet ve amortisman bedeli ile PALEN Enerji Doğal Gaz Dağıtım Endüstri ve Ticaret A.Ş. yetki kazanmıştır. Bu bedel dağıtım şirketinin müşterilere doğalgaz satışında kendi satın aldığı doğalgaz fiyatının üzerine ekleyeceği bedeldir. Doğalgaz piyasası ile ilgili toptan satış tarifi hakkında alınan 24.12.2008 tarih ve 1902 sayılı EPDK Kararının 1 nci maddesinde; "*Doğalgaz toptan satış fiyatları taraflar arasında serbestçe belirlenir.*" hükmü yer almaktadır. Dolayısıyla dağıtım şirketlerine doğalgaz satışı yapan toptan satış şirketleri uygulayacakları fiyatları serbestçe belirleyebilmektedir.

Soru 5:

Seçim bölgesi olan Erzurum'da halen asgari ücretli, işçi, memur ve emekli tarafından ısıtmada yoğun olarak kullanılan ithal kömürün bir yıl öncesine kadar 150-200 dolar olan fiyatı, kışın kapıya dayandığı günlerde 500 dolar civarındadır, yaklaşık % 250'lik bu artışın nedeni nedir? Bölgeye has olmak üzere kömür fiyatlarındaki artıştan kaynaklanan mağduriyetleri giderme konusunda bir tedbir getirmeyi düşünüyor musunuz?

Cevap 5:

İthal kömür fiyatları serbest piyasa koşullarında oluşmaktadır. Son yıllarda hızla artan petrol fiyatlarına bağlı olarak artan taleple birlikte dünya piyasalarındaki kömür fiyatları da hızla yükselmiştir. 2007 yılı Ağustos ayında Güney Afrika'nın Richard's Bay limanında FOB teslim termik santral amaçlı kömür (bu kömür ülkemizde elenerek ısınma amaçlı kullanılmaktadır) fiyatı 60 \$/ton iken 2008 yılı içinde 167 \$/ton'a ulaşmıştır. 2008 Eylül-Ekim aylarında dünyada yaşanan küresel krizin etkileriyle petrol fiyatları hızla düşerek 70 \$'ın altına inmiş ve buna bağlı olarak dünya kömür piyasalarında da kömür fiyatları düşmeye başlamıştır.

TKİ Genel Müdürlüğü yerli kömürlerimizin üretimi ve kullanımının artırılması için yeni teknolojiler geliştirilmesi yönünde kendi imkanları dahilinde AR-GE çalışmalarına ağırlık vermektedir. Yerli kömürlerimizin ısınma ve enerji sektöründeki payının yükselmesiyle birlikte ülkemizin dışa bağımlılığı azalacak ve dünyada meydana gelecek bu tür olumsuz gelişmelerden en az şekilde etkilenilecektir. TKİ Genel Müdürlüğü ürettiği kömürleri yurt dışında daha geniş alanlara sevk ederek kömür piyasasındaki fiyatları dengelemek üzere, 2004 yılından bu yana ısınma amaçlı üretmiş olduğu kaliteli kömürleri bayilik sistemiyle satmaktadır. Özellikle TKİ Genel Müdürlüğü bayilerinin bulunduğu yerlerde ithal kömür fiyatlarının daha düşük kaldığı gözlenmektedir.

Soru 6:

Teşvik ve yatırımlar konusunda bölgenin ve Erzurum'un problemlerini çözecek bir teşvik politikasının gereği olarak, Doğu Anadolu Bölgesinde zor şartlar altında faaliyet gösteren sanayiciler ve diğer üreticiler için ucuz enerji temini konusunda herhangi bir çalışmanız var mıdır?

Cevap 6:

Günümüzde gelişmekte olan ülkelerin fosil kaynak talebinin hızla artması, dünya genelinde yeterli yatırımların yapılmamış olması ve metal emtia ve santral maliyetlerinde son beş yıllık dönem içerisinde fiyat artışlarının yaşanması sonucu doğalgaz ve buna bağlı olarak elektrik fiyatlarında küresel bir artış meydana gelmiştir. Ülkemizde elektrik enerjisinin önemli bir kısmı doğalgaz, petrol ürünü olan fuel-oil ve kömüre dayalı termik santrallardan elde edilmekte olup elektrik fiyatlarının belirlenmesinde esas olan maliyetler küresel ölçekte yaşanan fiyat artışlarından doğrudan etkilenmektedir.

Bakanlığım, ülkemizin enerjide dışa bağımlılığını azaltmak, enerjide kaynak çeşitliliğini artırmak, yerli ve yenilenebilir kaynaklara dayalı elektrik üretiminin teşvik edilmesi ve doğalgaza dayalı üretimin toplam üretim içindeki payının azaltılması ve yerli kaynaklarımızın kullanılması suretiyle istihdamın artırılmasına önem vermektedir. Bu kapsamda ilk olarak "4628 Sayılı Elektrik Piyasası Kanunu" çıkarılmıştır. Bu Kanun gereği çıkarılmış olan Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliğinde yenilenebilir enerji kaynakları için ilave teşvik ve destekler yer almıştır. Elektrik Piyasası Kanununa ilaveten yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı için yasal bir çerçeve oluşturan, 5346 Sayılı "Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun"u çıkarılmış ve söz konusu Kanun 18.05.2005 tarih ve 25819 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Bu Kanun ile yenilenebilir enerji kaynaklarına alım garantisi, fiyat destek mekanizması, yatırım indirimi, vergi muafiyeti gibi teşvikler verilmiş, faaliyetler lisans kapsamına alınarak, yatırımcıların, ülkemizin rüzgar, kanal tipi hidro ve küçük rezervuarlı hidro elektrik potansiyelin değerlendirilmesine imkan sağlanmıştır. 2007 yılında yapılan ek düzenlemeler ile yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı ile üretilen elektrik enerjisine sağlanan alım

garantisinin süresi, 7 yıldan 10 yıla çıkarılmış ve 5-5,5 eurocent/kWh fiyat tavanı getirilerek, bu alanda yapılacak yatırımların hız kazanması amaçlanmıştır.

Üretimin arttırılmasının yanında, enerjinin etkin kullanılması, israfın önlenmesi, enerji maliyetlerinin ekonomi üzerindeki yükünün hafifletilmesi ve çevrenin korunması için enerji kaynaklarının kullanımında verimliliğin artırılmasına yönelik olarak 02.05.2007 tarihinde yayımlanan “Enerji Verimliliği Kanunu” ve 5784 sayılı “Elektrik Piyasası Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile de 5346 sayılı Kanunda değişiklik yapılarak teşvikler artırılmıştır. Rüzgar Enerjisi Potansiyeli Atlası (REPA) ve Güneş Enerjisi Potansiyeli Atlası (GEPA) ile Jeotermal Potansiyel Atlası hazırlanarak, rüzgar, güneş ve jeotermal enerjisi potansiyelleri tespit edilmiş ve yatırımcıların kullanımına sunulmuştur. Ayrıca, güneş enerjisinin de içerisinde yer aldığı yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik teşvik ve fiyat uygulamasının bulunduğu bir kanun değişikliği taslağı üzerinde de çalışılmaktadır. Diğer taraftan, çıkarılan 5784 sayılı Kanunda 4628 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinde yapılan değişiklik ile yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı, kurulu gücü azami 500 kilovatlık üretim tesisi ile mikro kojenerasyon tesisi kuran gerçek ve tüzel kişilere, lisans alma ve şirket kurma yükümlülüğünden muafiyet getirilmiştir.

Diğer taraftan, 13.06.2007 tarihinde “Jeotermal Kaynaklar ve Mineralli Sular Kanunu” Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe konulmuş olup söz konusu Kanun ile jeotermal kaynakların araştırılması, geliştirilmesi, üretimi ve korunması yoluyla sürdürülebilir ve etkili bir biçimde değerlendirilmesinin sağlanması ve her türlü kullanım alanında jeotermal yatırımlarının arttırılması hedeflenmiştir. Bu kapsamda, 2008 yılı içerisinde MTA tarafından 6 adet jeotermal kaynak, elektrik enerjisi üretimi amacıyla ihale edilmiştir. Elektrik üretiminde kaynak çeşitlendirmesine yönelik hedefler kapsamında, 2015 yılından başlayarak yaklaşık 4000 (+/-%25) MW gücünde nükleer santral kapasitesinin işletmeye alınması planlanmaktadır. Bununla ilgili olarak 5710 sayılı Kanun çıkarılmış ve nükleer güç santrallerinin kurulmasına ilişkin yarışma süreci devam etmektedir.

Yerli kömür, hidrolik, petrol ve doğalgaz arama ve üretim faaliyetlerine hız verilmiş olup bu alanlarda yatırım ortamının iyileştirilmesine yönelik düzenlemeler yapılmaktadır. TKİ ve EÜAŞ Genel Müdürlükleri uhdesinde bulunan kömür sahalarının santral yapma koşuluyla özel sektöre devredilmesine yönelik çalışmalar sürdürülmektedir. Böylece elektrik üretiminde yerli linyit kaynaklarımızın kullanımının teşvik edilmesi amaçlanmaktadır.

Elektrik üretiminde kullanılan yerli kaynaklarımızdan biri olan linyitten elde edilecek elektrik enerjisi üretim potansiyeli toplam 120 milyar kWh/yıl civarında olup bu potansiyelin değerlendirilmesinde yerli linyitimizin kalitesine uygun teknolojilerin yaygınlaştırılmasına ve yeni kurulacak termik santrallarda yüksek verim ve birim enerji başına düşük emisyon sağlayacak çevrim teknolojilerinin kullanılmasına önem verilmektedir. Ayrıca, ülkemizin teknik ve ekonomik hidroelektrik potansiyelinin yeniden belirlenmesine yönelik çalışmalara başlanmıştır. Küçük HES teknolojisinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması hedeflenerek, imalatı yıllardır yapılamayan Mikro ve Küçük Güçlü HES’lerin projesi ve imalatı TEMSAN tarafından yapılmaya başlanmıştır.

Kaynak çeşitliliğinin sağlanması amacıyla yürütülen çalışmalar çerçevesinde; Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Teşkilatı (UNIDO) ile imzalanan “Güvence Fonu Anlaşması” ile, İstanbul’da kurulmuş olan Uluslararası Hidrojen Enerjisi Teknolojileri Merkezi; hidrojen enerjisi ekonomisi, çevre ilişkileri, üretim teknolojileri, depolama teknikleri, taşıma sistemleri, taşıtlar üzerindeki uygulamalar ve yakıt pilleri konularında faaliyet göstermektedir.